

BESLUT

2019-12-09

Dnr: 19/01063

SAKEN

K special: Josefin Nilsson – Älska mig för den jag är, SVT2, 2019-03-29, program om en sångerska och skådespelerska; fråga om opartiskhet, saklighet och respekt för privatlivet

BESLUT

Programmet fälls. Det strider mot bestämmelsen om respekt för privatlivet.

Programmet frias vad gäller kraven på opartiskhet och saklighet.

FÖRELÄGGANDE

Sverige Television AB ska på lämpligt sätt offentliggöra nämndens beslut.

PROGRAMMET

Programmet var en dokumentär om en sångerska och skådespelerska, A, som gick bort år 2016. I programmet medverkade bland annat A:s syster samt kollegor och vänner till A. Programmet behandlade bland annat A:s karriär samt ett destruktivt förhållande A haft med en man, B, under 1990-talet. B nämndes inte vid namn i dokumentären. Under programmets gång visades bland annat arkivbilder från framträdanden och musiknummer som A genomfört.

I programmets påannonsering sa en speakerröst bland annat följande.

Filmen om [A] har den här veckan väckt så stor sorg, upprördhet och engagemang. [...]. Historien som hon själv inte hann berätta.

Inledningsvis i programmet medverkade A:s syster och visade material från ett bokprojekt som A inte hunnit slutföra innan hon gick bort. Systemen sa följande.

[A] och jag vi diskuterade väldigt mycket det här. Om att berätta en historia. Att skriva om någonting som har hänt henne. Och så skrev jag ner ett sådant samtal. Jag

frågade [A] så här: "Varför ska du skriva den här boken?". Och då sa hon att: "Det är för att det är nödvändigt, och för att bli fri själv. Jag behöver inte vara någons förebild. Det är inte det. Men för att jag är övertygad om att så många som har varit med om det här. Många, många fler än vad man tror. Varför ska den här berättelsen ut? Därför att om det är någon mening med någonting så måste den här berättelsen ut."

Ett svartvit fotografi på A tillsammans med hennes födelse- och dödsdatum visades i bild.

Lite senare berättades det hur A:s artisteri började med körsång i tonåren och som medlem i ett band. De kvarvarande medlemmarna i bandet, varav en är A:s syster, berättade bland annat om A och hennes karriär. Sekvenser från intervjuer i Sveriges Television AB (SVT) och filmade scenframträdanden med A och hennes band visades. Kollegor och vänner till A medverkade och berättade om A:s musikaliska karriär och förmåga.

Senare i programmet berättade A:s syster att A träffade en man som hon blev väldigt förälskad i. Därefter berättade systemen att hon skrivit ett förord till den bok som A påbörjat. Systemen läste från förordet och sa bland annat följande.

"Min syster hann inte, hon måste få upprättelse, och ge sin sanning. Förklara varför man inte går vid första slaget, varför man kan förlora sig själv, hela sin identitet, sitt sätt att vara och sitt sätt att tala och tänka och tro. Hur det är när han viskar 'Grisfarmarfitta!' i hennes öra, och kallar henne ful och fet. Han viskade direkt efter att hon har klivit av scenen, när hon precis har fått stående ovationer. Och det är en fullsatt salong. Men det blev en skräck och ett självförakt. Hon blev paralyserad. Hon fick sådana sparkar och slag mot hela sin kropp som aldrig läkte. Knytnävar som boxades mot självaste ryggraden. Och där inne i självaste kotorna så byggde såren bo bit för bit. Tills de bokstavligen rutnade och fick opereras bort och ersättas med nya i titan. Hon fick posttraumatisk stress. Hon tappade sitt hår. Sin självkänsla och självklarhet inför livet."

Därefter visades en text i bild där det stod att A under år 2015 framförde delar ur sin påbörjade bok på en teater. Det visades sekvenser från en inspelad teaterföreställning där A höll en monolog och sa följande.

Då far han upp mot mig och så tar han strypgrepp på mig och trycker upp mig mot väggen och håller mig där som en liten vante och jag får inte luft. Och så spottade han mig i ansiktet. Och så säger han att: "Om jag trycker här, om jag trycker här och här, då dör du". Och sedan så släpper han mig. Så jag ramlar ner till golvet och jag tappar luften, och jag vet, medan han står över mig och jag tittar upp på han jag vet att nu kan ju vad som helst hända så, men då går han bort till kökslådorna så tar han fram en kniv. Och jag blir ju så rädd, då går han ut i tamburen och så ställer han sig där och så hugger han och hugger, och hugger, och hugger, i mina ytterkläder. Vartenda plagg hugger han i. Sedan så öppnar han det stora fönstret, vi bor sju våningar upp. Så börjar han kasta ut saker, [ohörbart] han kommer ju att kasta ut mig också. Han kommer ju kasta ut mig.

Därefter sa A:s syster följande.

Det var som att han kunde inte godkänna att hon gjorde slut liksom. Och då blev det

mer hot per telefon, och mer, han var utanför hennes dörr, och det blev liksom, det blev ohållbart, på alla sätt, så till slut så gick hon ju till polisen.

En vän till A sa därefter bland annat följande.

När man står framför en dörr och ser hur en person verkligen huggit sönder, en hel, en hel dörrpost, med någonting som troligtvis var en yxa eller någonting. Då skulle även jag bli fruktansvärt rädd. När jag såg hennes blåmärken. Det var ju så solklart precis allt det som hände. [---] Det här var ju 20 år innan metoo, men som kille så kunde jag på nära håll se hur utsatt kvinnor kan bli av oss män. Och en av dom värsta sakerna var, det var ju på den här tiden som folk hade sådana här telefonsvarare som spelas in på band och där hade den här personen som var ute efter henne pratat in hotellser som var fruktansvärda. Där jag, där jag själv blev rädd.

Därefter visades bland annat bilder på utskrifter av telefonsvararmeddelanden och A:s syster sa bland annat följande.

Det finns ju här alltihop. Det finns bevis. Det finns här brev som han har skickat. [...]. Det finns telefonbanden, jag har dom här. Och det är liksom otroliga meddelanden som är fulla av hat. Han säger ju att: "Jag vaknar av hat till dig, ett enormt jävla hat, jag lovar dig min hämnd. Den kommer att bli ljuv, jag ska tänka ut något raffinerat åt dig. Flytta i från Sverige, gör det, flytta till Afrika, Asien, någonstans. Försvinn. Nu blir jag inte nådig att tas med. Jag lovar dig det. Din jävla fitta." Det finns ju alltihop här. [---] Han blev dömd för misshandel, han blev dömd för hoten, han blev dömd för överträdelse av besöksförbudet. Och sedan överklagade han och då fick han villkorligt. [---] Det var som att när det gick till den andra rättegången i hovrätten [...] [A] orkade inte riktigt berätta det här en gång till.

En författare berättade om sin vänskap med A och läste upp ett stycke ur den tidigare nämnda påbörjade boken som A skickat till henne. Författaren läste följande.

"Jag minns hur han knuffade till mig så att jag for in i väggen i tamburen hemma hos mig, med en sådan kraft att jag fastnade i väggen. Det blev ett stort hål, som en avgjutning av min kropp. Och jag kröp ur den sargade väggen och sa till honom att sluta. För det kändes att nu gick jag sönder."

De tre kvarvarande medlemmarna i det band A varit en del av pratade därefter bland annat om hur relationen med ovan nämnda man påverkade A och hennes skapande. En av bandmedlemmarna sa bland annat följande.

Hon blev annorlunda, från att hon har varit mer självklar så vågade hon nog inte tro på sig själv för hon blev så nedtryckt och hon blev så tilltufsad [---]. Hon var inte bra och hon var inte värd någonting, och hon skulle inte se ut på ett visst sätt och hon skulle inte klä sig på ett visst sätt och hon var egentligen jätligt dålig på scen fick hon höra. Och det, det tog död på henne. Det tog ju död på allt som, som var hon.

Lite senare visades en sekvens där A:s syster körde bil och lyssnade på en låt från en demoskiva av A. Systemen beskrev musiken genom att bland annat säga följande: "Hennes tankar och hennes känslor och, mycket en stor uppgörelse med allt det som hade hänt henne. [...] [A] ville ha ut de här låtarna."

I nästkommande sekvens läste A:s syster återigen från den tidigare nämnda boken och bland annat följande sades.

"Hösten 2017 kom metoo. 'Metoo', 'jag också'. För att man ska säga 'jag också', så måste någon innan ha sagt att det här hände mig. Jag har varit med om det här. Hon reste sig i rättssalen 1997 och sa att: 'Det här har hänt'. Men då var det tyst, ingen sa 'Metoo'. Och var var alla feminister när min [A] utlånades bit för bit?"

Två vänner och kollegor till A medverkade och sa bland annat följande.

(Vän 1) – Jag märkte [...] att hon mådde ganska dåligt tidvis. Hon hade så ont. Och det berodde på i grunden att hon har varit i en relation som, som har varit så destruktiv. Och misshandlande. Inslängd i en vägg och väggen går delvis sönder.

(Vän 2) – Det var väl någon livvakt med henne till och från jobbet. Hon kände sig väl väldigt otrygg, förstås. Det är ju inte så, det är inte så lockande att veta att man kan bli attackerad av en ex boyfriend när som helst. Mycket obehagligt.

Senare i programmet berättade A:s syster att A stelopererade sin rygg år 2010, men att operationen inte blev bra utan fick göras om med värk och håravfall som följd. Lite senare sa systemen att det år 2015 visade sig att A även behövde operera sin höft. I väntan på operationen tvingades A äta morfin och andra smärtstillande läkemedel, vilket ledde till negativa biverkningar. Efter operationen hade A ont och fick mycket ångest. I nästkommande sekvens berättade systemen om hur hon en morgon fann A död i sin säng. Därefter sa A:s syster bland annat följande.

Vad var det som hände egentligen? [A] tog ju för mycket mediciner, det var ju, morfinet och alltihop, hon hade sådan värk, men var också så rädd och hade sådan ångest så det var liksom, sammantaget alltihop, att situationen var så ohållbar för, för henne. Och var hon medveten om det? Eller var hon bara så rädd? Vet inte. Vi kämpade jättemycket tillsammans [A] och jag, men jag missade den sista liksom halvtimmen. Jag somnade. Jag trodde att hon sov också, men hon dog.

I slutet av programmet, efter eftertexterna, visades telefonnumren till Kvinnofridslinjen och Hjälpplinen Vårdguiden i bild.

ANMÄLNINGARNA

Programmet har anmälts av B som sammanfattningsvis anför följande.

Opartiskhet

I dokumentären blev inte B utpekad med namn eller bild. I kraft av sitt kändis-skap och den uppmärksamhet som hans förhållande med A hade, och den uppmärksamhet som rättsprocessen på 1990-talet fick, var det dock uppenbart att den man som pekades ut i dokumentären är anmälaren. Ett klart utpekande har därför gjorts. Omedelbart i samband med att dokumentären sändes spreds B:s adress på sociala medier med uppmaningar om att angripa honom.

B har inte givits någon möjlighet att bemöta kritiken, varken genom medverkande i dokumentären eller kommentar efter dokumentärens slutförande. Den misshandel som B dömdes för år 1998 fick redan då mycket stor medial uppmärksamhet och domen från hovrätten, och de händelser som föranledde den, engagerade och berörde många. Många var av uppfattningen att den påföljd som ådömdes B var för generös.

Den relation som A och B hade berättades endast utifrån A:s anhöriga (hennes syster), vänner och forna kollegors version, således på ett ensidigt sätt.

Det står därmed klart att SVT inte haft ett neutralt förhållningssätt till den information som lämnades i dokumentären. De påståenden och åsikter som lämnades var kraftigt vinklade och B:s version existerade inte i dokumentären.

Saklighet

SVT:s partiskhet ledde till att dokumentären vilseledde tittarna till uppfattningen att B misshandlade A på ett sätt som medförde bestående skador samt att det var dessa skador som sedermera orsakade hennes död. Det är en mycket allvarlig anklagelse som B utsattes för, som ledde till en hatstorm mot honom med inriktning på omedelbar vedergällning i form av att han ska dödas.

Redan under dokumentärens inledande minuter väcktes tittarnas intresse för det som senare blev ett påstående om att B orsakat A död. Tittaren blev lovad att få höra en historia, en historia om något som hände A, något som hon var övertygad om hänt många andra, en berättelse som måste ut.

Den historia som A ville berätta byggdes succesivt upp och följde som en röd tråd genom dokumentären. Kontrollerbara fakta blandades med påståenden om misshandel utan grund och som inte prövats rättsligt. Detta ledde fram till dokumentärens slut när A bortgång kopplades till en påstådd misshandeln av henne.

I den lagakraftvunna domen från hovrätten nämns det ingenting om våld mot ryggen, inte heller i rättsintyget. Hovrättsdomen och rättsintyget är allmänna handlingar och tillgängliga för envar. SVT kan därför inte anses ha gjort en rimlig kontroll före sändningen av dokumentären. I stället för att skildra fakta lämnade SVT uppgifter som inte är korrekta.

Påståenden presenterades således som fakta. Betydelsefulla uppgifter utelämnades även. Dels att A var med om en bilolycka vilken hon själv i en kvällstidningsintervju berättat ledde till daglig smärta i huvudet och nacke.

Påståendet att någon omnämnd person i dokumentären orsakat A:s död lämnades två gånger i dokumentären.

Grunden för det ena påståendet gavs av A:s syster när hon läste upp det förord som hon skrivit till den bok som A påbörjat. I förordet påstod hon att A:s kropp aldrig läkte efter sviterna av en allvarlig misshandel som utförts av en före detta pojkvän. Systemen lämnade en målande beskrivning om att knyttnävar boxades mot A ryggrad vilket resulterande i att kotorna ruttnade och fick ersättas med nya i titan. Sekvensen följdes av en inspelning av A där hon läste upp ett stycke i boken i vilket hon påstår att hon blev hotad till livet av samma person.

Det andra påståendet gavs av en bandmedlem i A:s band angående misshandeln, rättsprocesserna och den destruktiva relationen när hon sa ”Det tog ju död på allt som var hon.” Uttalandet kom sist i en cirka fyra minuter lång sekvens av berättelser från personer som stod A nära, och som pratade om deras uppfattning av det våld och hot som hon utsattes för. Placeringen av kommentaren gav – tillsammans med både korrekt och felaktig information som lämnats tidigare i dokumentären om hot och misshandel – tittaren uppfattningen att den utpekade personen orsakade de skador som A sedermera dog av.

Respekt för privatlivet

Det är ostridigt att B inte pekades ut med bild eller namn i dokumentären. Karaktären och omfattningen av den information som lämnas i dokumentären, i samband med hur känd och uppmärksam paret relation var, gör att det inte krävdes ett utpekande med namn eller bild för att tittaren skulle förstå att det var B som avsågs i dokumentären.

I dokumentären fick tittaren succesivt pusselbitar som vid en samlad bedömning pekade ut B. Först lämnades information om att det handlade om hot och misshandel. Sedan lämnades information om att det var en före detta pojkvän som avsågs. Det berättades att gärningarna prövats av både tingsrätt och hovrätt samt vad personen dömdes för. Hoten återgavs exakt genom uppläsning av A:s syster samt att dokument från rättegången filmades.

Det är naivt att tro att rättegångarna mellan två av Sveriges mest kända personer inte var omtalade i samhället, att allmänheten inte visste vilka de iblandade var, och att tittarna av dokumentären inte kunde göra kopplingen mellan den person som omnämns i dokumentären och B. Att så även skett visades tydligt av de reaktioner som omedelbart följde på sociala medier efter att dokumentären sändes.

B:s personliga integritet skyddades inte och det är uppenbart att publiceringen av dokumentären skulle få långtgående konsekvenser för både B och hans familjs privatliv. SVT har visat en anmärkningsvärd respektlöshet mot de konsekvenser som publiceringen av dokumentären skulle få.

B har blivit dömd för misshandel av A. Nu blir B dömd igen, fast den här gången på felaktiga grunder av en folkdomstol som blivit vilseledda av SVT. Effekten blir att B inte kan lämna sitt eget hem. B har hängts ut av SVT för något han inte har gjort.

Upprörda känslor fick snabbt gehör på sociala medier, stämningen i debatten piskades fort upp till en form av lynchmobb med resultatet att B mottar hot via telefon samt text- och e-postmeddelanden.

Det var uppenbart att dokumentären skulle få stor genomslagskraft, och därmed är det inte förvånande att den visats över en miljon gånger, och med det blivit SVT:s mest visade entimmesprogram någonsin

Övriga anmälare

Utöver B har programmet anmälts av ett antal personer som sammanfattningsvis anför följande.

- Programmet brast i opartiskhet och saklighet genom att B felaktigt målades upp som grovt våldsam och vållande till A:s död. Tittaren fick felaktigt intrycket att den misshandel B är dömd för att ha utsatt A för i slutet av 1990-talet ledde till A:s död nästan 20 år senare.
- Betydelsefulla uppgifter utelämnades och det förmedlades en ensidig bild som aldrig ifrågasattes. A:s syster och vänner dominerade programmet.
- B:s namn publicerades i sociala medier samma dag som programmet tillgängliggjordes, med en hatstorm som följde. B:s liv har helt slagits i spillror till följd av programmet.
- Det framkom inte i programmet att A kring år 2005 var inblandad i en allvarlig bilolycka som ledde till ryggproblem med kraftig medicinering som följde.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT anser att programmet överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet samt bestämmelsen om respekt för privatlivet. Programföretaget anför i huvudsak följande.

K special sänder varje år ett femtiotal högkvalitativa svenska och utländska dokumentärfilmer på temat kultur i bred bemärkelse, exempelvis scenkonst, musik och arkitektur. SVT anser att det tydligt framgick att den relation och rättssak som anmälarna tar upp endast var en mindre del i den tidslånga dokumentären.

Opartiskhet

K special är en samlande titel för kulturdokumentärer, berättelser om fenomen och människor som utövar olika konstarter och får oss att förstå lite mer om vad det är att vara människa med allt ont och gott det innebär.

Det aktuella programmet var tydligt presenterat som en personlig berättelse om artistens A:s liv och verk. Redan i påannonseringen och anslaget framgick det att skildringen tydligt utgick ifrån huvudpersonens utgångspunkt. Fokus i dokumentären var också A:s konstnärliga verk som sångerska och skådespelerska, såsom det är brukligt i *K special* och något publiken förväntar sig av en kulturdokumentär. Vänner och kollegor pratade bland annat om A:s bands betydelse, A:s röst och om hennes autodidakta skådespeleri.

I anslaget berättade artistens syster om att artisten påbörjat arbetet med en bok om sitt liv och sina upplevelser. Det framgick genom hela dokumentären tydligt att det var A:s egna ord som berättade hennes egen historia. Det var inte fråga om en granskning av, eller nyhetsrapportering om, en rättegång.

Saklighet

A:s familj och vänner förmedlade en bild till redaktionen att relationen med B innehöll flera tillfällen av fysisk och psykisk misshandel men att enbart tre ledde till åtalspunkter i tingsrätt och hovrätt.

Berättelsen om misshandel kom dels utifrån vad A själv berättat om i scenframträdanden och i manuskriptet till den bok hon planerade att ge ut, men stöddes även av de uppgifter som hennes syster och vänner från tiden för det inträffade återgett i intervjuer (och som ingick i programmet). De gav oberoende av varandra samma bild och lämnade liknande uppgifter om olika händelser och hur det påverkade artisten.

Även i tingsrättens dom skrivs det om att artisten mådde dåligt av förhållandet och att mannen "var elak" mot henne både fysiskt och psykiskt.

Utifrån detta, samt att ingen identifierbar person pekades ut, ansåg redaktionen att det fanns möjlighet att låta A berätta med egna ord om sina upplevelser.

I dokumentären påstods det inte att de ryggskador som var orsakade av misshandeln låg till grund för hovrättens dom. Inte heller de tillfälliga medverkande går in på domarna i detalj.

Flera anmälare anför att en bilolycka och en därtill hörande whiplashskada skulle vara en orsak till artistens ryggskador men att denna inte berördes i dokumentären.

Den fysiska och psykiska misshandeln och dess efterverkningar var en del av berättelsen då upplevelserna av den hade betydelse för A:s konstnärskap. Hon skildrade själv sina erfarenheter i nästan 20 år i form av sångtexter och scenframträdanden.

Bilolyckan där A och hennes syster båda var inblandade hade inte påverkat hennes verk på detta sätt, vare sig enligt A eller de som kände henne. Den hade helt enkelt inte denna plats i varken A:s eller systemens berättelse, liv och konstnärskap och därför var den inte relevant för skildringen. Redaktionen kunde heller inte finna att en whiplashskada var konstaterad av läkare.

SVT kan inte finna något stöd i programinnehållet för anmälarnas påstående att det uttrycktes att någon i dokumentären omnämnd person orsakat A:s död. De intervjuade berättade om att den destruktiva relationen, misshandeln och rättsprocessen påverkade A och förändrade henne som människa. Exempelvis i en sekvens där en av medlemmarna i A:s band sa ”Det tog ju död på allt som var hon” alltså i en abstrakt mening, syftandes på A:s livsvilja och själ. SVT anser att det inte går att tolka det som att han ”slog ihjäl henne” eftersom A levde många år efter misshandeln.

Orsakerna till A:s krämpor och död var flera vilket berördes i dokumentären. Systemen berättade om psykisk och fysisk ohälsa och bruk av tabletter. Dessa åkommor kopplades varken till en bilolycka eller en misshandel.

Det finns inte en obruten linje i dokumentärens skildring mellan fysisk misshandel på 1990-talet, ryggproblem och dit hörande operationer och höftoperationen med medicinering som följd.

SVT ser det som självklart att då en dokumentär sammanfattar en människas liv på knappt 60 minuter betyder det att detaljer måste väljas bort, detaljer som inte anses ha vikt för den större berättelsen. Fler exempel på hot från den man som haft en relation med A men som inte gick till åtal var således inte med i dokumentären.

Respekt för privatlivet

SVT anser att det inte skedde något utpekande av anmälaren i den aktuella dokumentären. Det visades inga bilder, inget namn nämns, ej heller utseende, ålder, yrke, adress, bostadsort, arbetsgivare eller exakt tidpunkt för de omnämnda händelserna. I dokumentären talades om ”en man” och inga ytterligare identifierande detaljer angavs.

SVT kan inte finna att uppgifterna att det var en före detta pojkvän som avsågs samt att dokument från rättegången visades tillsammans med uppgifter om domarna i tingsrätt och hovrätt räcker för ett entydigt utpekande av anmälaren. Detta skulle dels kräva en tydlig koppling mellan två namngivna personer i en

publik kärleksrelation och en anonymiserad rättsprocess, dels att denna 20 år gamla rättsprocess skulle vara i det allmänna medvetandet med utpekade personer tydliga för publiken när programmet sändes år 2019. Så var inte fallet.

SVT anser att det är viktigt att särskilja SVT:s publicering från de skrivelser som förekommit både i traditionell press, radio och tv och i sociala medier, i samband med och efter publiceringen.

A hade flera relationer med män som kunde beskrivas som ”kända” och som förekom i medier under 1990-talet. Av denna anledning är inte det B beskriver som deras ”offentlighet” en entydigt utpekande faktor.

I de artiklar som redaktionen funnit från slutet av 1990-talet omnämns de inblandade inte med namn utan enbart med yrkestitlar. SVT kan därför inte se att fler än de som redan kände till sakförhållandena fått tillgång till uppgifter av intrångskaraktär genom SVT:s publicering.

KOMMENTAR FRÅN ANMÄLAREN

B har kommenterat SVT:s yttrande och anför bland annat följande.

SVT har anfört att det redan i påannonsen och anslaget framgick att skildringen tydligt utgick från A:s utgångspunkt. Sedan dokumentären först sändes på tv finns den även tillgänglig på SVT Play där det inte visas påannons eller anslag som meddelar att skildringen utgår från A:s utgångspunkt. SVT har även anfört att det genom hela dokumentären tydligt framgick att det var A:s egna ord som berättade hennes egen historia. Det är felaktigt och visades exempelvis när A:s syster läste upp det förord som hon själv skrivit till A:s bok.

Gällande rättsprocesserna gör SVT invändningen att det inte är fråga om en granskning av eller, nyhetsrapportering om, en rättegång. Men att A:s familj och vänner ”förmedlade en bild” till redaktionen om att relationen innehöll fler tillfällen av fysisk och psykisk misshandel än som ledde till åtal. Den bild som framförallt A:s syster förmedlade i dokumentären innehöll brottspåståenden som inte var en del av rättsprocesserna. Det var en direkt anklagelse om att B skulle vara skyldig till fler fall av misshandel än de som han har blivit åtalad och dömd för. Samt att en misshandel orsakat så stora skador att de till slut ledde till att A avled. Redaktionen har uppenbarligen haft vetskap om att det påstående som lämnades av A:s syster inte låg till grund för rättsprocesserna under 1990-talet. Men det lämnades ingen redogörelse i dokumentären om vilka påstådda gärningar som var en del av rättsprocesserna och vilka gärningar som tillhör den bild om andra gärningstillfällen som familjen och vännerna ville förmedla.

Blandningen av fakta och påståenden skapade en otydlighet kring rättsprocesserna. Tittarna blev vilseledda vid bedömningen av skuldfrågan när uppgifter av betydelse inte var korrekta. Tittaren leddes till uppfattningen att uppgifter av mycket allvarlig karaktär var en del av den rättsliga prövningen när de inte var det. De felaktiga uppgifterna påverkade tittarnas bedömning av skuldfrågan, och lämnade dem arga och upprörda för att hovrätten meddelade en villkorlig dom för en så allvarlig misshandel att den ledde till döden. När verkligheten och sanningen är att den uppgiften inte stämmer.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i radion (13 § i sändningstillståndet). Kraven på opartiskhet och saklighet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande.

Kravet på opartiskhet innebär enligt nämndens praxis bland annat att kontroversiella ämnen eller händelser inte får behandlas ensidigt, det vill säga så att endast en parts version eller synpunkter klart dominerar ett program eller inslag. Det är tillåtet att skildra ett ämne från en speciell utgångspunkt, men i så fall bör detta klart framgå av programmet eller programpresentationen.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

SVT ska respektera den enskildes privatliv i programverksamheten om inte ett oavvisligt allmänt intresse kräver annat (15 § i sändningstillståndet).

Bestämmelsen är avsedd att ge skydd för den personliga integriteten. Den tillämpas även i fall med namnpublicering vid brott eller misstanke om brott.

Granskningsnämnden får besluta att ett programföretag som brutit mot villkor i sitt sändningstillstånd på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut (17 kap. 10 § radio- och tv-lagen).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden konstaterar att det framgick att dokumentären utgick från personliga berättelser om A:s liv. Programmet innehöll intervjuer med A:s syster, vänner och tidigare kollegor som bland annat berättade om A:s karriär

som sångerska och skådespelerska samt den misshandel som hon utsattes för av B under 1990-talet. Mot bakgrund av att dokumentären byggde på de tillfälligt medverkande personernas beskrivningar och betraktelser samt att utgångspunkten tydligt redovisades både inledningsvis och återkommande som en personlig – och därmed ensidig – redogörelse för A:s liv, anser nämnden att programmet inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Ett antal anmälare har anfört att programmet förmedlade bilden att B:s misshandel av A orsakade henne bestående skador som sedermera ledde till hennes död. Det ankommer inte på nämnden att göra en rättslig prövning av skuld eller en medicinsk bedömning av dödsorsaken och eventuella samband knutna till den. Den fråga som nämnden har att ta ställning till i ärendet är om framställningen i det aktuella programmet överensstämmer med de bestämmelser som gäller för sändningarna.

Nämnden anser att programmet kunde ge uppfattningen att det fanns en koppling mellan den misshandel B uppgavs utsätta A för och hennes bortgång, även om det inte uttryckligen påstods att det fanns ett sådant samband. Oavsett om programmet gav tittaren en uppfattning om ett samband eller inte, konstaterar nämnden att programmets skildring av hur B behandlat A och de konsekvenser det fick för henne var av klar intrångskaraktär. Beskrivningen av B:s agerande var dessutom en bärande del i dokumentären.

När det gäller frågan om identifiering konstaterar nämnden att B inte var namngiven i dokumentären och att det inte heller lämnades andra explicita uppgifter som typiskt sett kan bidra till att en identitet röjs. Nämnden anser dock att B var identifierbar för en vid krets av personer som redan kände till förhållandet mellan A och B.

Nämnden anser vidare att det finns ett betydande intresse av att förmedla berättelser om den problematik som dokumentären delvis behandlade. B har dock inte någon framskjuten ställning i samhället och det finns inte heller någon annan omständighet som gör att det uppkomna intrånget i B:s integritet var motiverat av ett oavvisligt allmänt intresse. Programmet strider därför mot bestämmelsen om respekt för privatlivet.

Vad anmälarna i övrigt anfört medför inte att sändningen strider mot de bestämmelser som gäller för SVT:s sändningsverksamhet.

Vad granskningsnämndens prövning inte omfattar

Nämndens uppgift är att i efterhand granska och pröva om innehållet i sända program överensstämmer med radio- och tv-lagen och de sändningsvillkor som gäller för programverksamheten. De bestämmelser som aktualiseras i detta fall gäller endast för sändningar i marknätet. Bestämmelserna gäller inte för publiceringar i dagstidningar, på webbplatser eller i sociala medier. Vidare ingår

det inte i nämndens uppgift att pröva frågor om yttrandefrihetsbrott såsom förtal. Anmälarnas kritik i dessa delar lämnas därför utan åtgärd.

Detta beslut har fattats av Ulrik von Essen, Ulrika Hansson, Berivan Yildiz, Bo-Erik Gyberg och Pia Rehnquist efter föredragning av Gustav Aspengren.

På granskningsnämndens vägnar

Ulrik von Essen

Gustav Aspengren

Originalhandling med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.